

Leto XXI.

TRGOVSKI LIST

Številka 141.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inostranstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-41. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 28. decembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Ob zadnji uri

Le še nekaj dni bo veljala prepoved ustanavljanja veleblagovnic, kajti v sedanji uredbi o veleblagovnicah se izrečno pravi, da je prepovedano izdajanje dovolil za veleblagovnice le do 31. decembra. Če torej do 31. decembra ne bo izdana nova uredba ali vsaj sprememba sedanje uredbe, da se prepoved ustanavljanja veleblagovnic prepove tudi še v bodoče, nas more že 1. januarja zadeti novica, da se v tem in tem mestu odpre podružnica »Ta-Te« ali da je v tem in tem mestu začela poslovati tuja veleblagovnica. Prišla je torej res že zadnja ura, da se prepreči povenjenj veleblagovnic nad našo deželo. Ali se niti ob tej zadnji uri ne bo storilo to, kar zahteva nacionalna dolžnost?

Več ko dokazali smo že, kako nepotrebne so v naši državi veleblagovnice in kako so tudi škodljive. Zato ne bomo sedaj vseh teh svojih dokazov še enkrat ponavljali. Le na dve reči bi še enkrat opozorili.

Dejstvo je, da se za ustanavljanje veleblagovnic poteguje pri nas edinele tuji kapital in pa seveda njegovi slammati možje, katere je kupil. Dejstvo je nadalje, da se proti veleblagovnicam solidarno bore domači trgovci, obrtniki in trgovski pomočniki. En tabor tvori tuji velekapital s svojimi plačanci, drugega pa naši ljudje, naši srednji in mali ljudje, ki so brez dvoma eden stebrov vsega našega narodnega in državnega življenja.

Vsak, kdor odloča o veleblagovnicah, se mora zato odločiti ali za tabor tujega velekapitala ali za tabor naših domačih ljudi. Mislimo, da je že s tem za vsakega nacionalnega človeka jasno, kako se bo odločil. Noben nacionalen človek se ne more postaviti na stran tujega kapitala in proti našim domačim ljudem. Kdor bi to storil, ta spada v vrsto onih žalostnih postav, ki so se v dvinjale tujemu kapitalu in mu za denar prodale svoje ime in svojo čast. Dejstvo, da je na eni strani le tuji kapital, na drugi pa le domači nacionalni ljudje, je tako močno, da bi se moral vsak nacionalni človek odločiti za narodni tabor tudi, če ta ne bi imel tako prav, kakor ima.

Ravno te dni smo brali po vseh listih, kako so narodni trgovci prispevali za najrazličnejše božičnice. Mnoge od teh so sploh samo trgovci omogočili. A kje smo pa kaj čitali o prispevkih tujega velekapitala za božičnice? Kdaj pa bomo o njegovi podpori za naše nacionalne in kulturne namene? Posebno pa bi morali to dobro vedeti v Beogradu. Vse važnejše tamošnje ustanove so bile omogočene z zapuščinami trgovcev. Kdaj pa je skrbel tuji velekapital za takšne ustanove? A kljub temu naj se ustreže tujemu velekapitalu na škodo naših domačih nacionalnih ljudi?

Še na nekaj bi opozorili! Trgovci Jugoslavije so letos ponovno dobili zagotovilo, da se bodo njih upravičene zahteve upoštevale. Ponovno se jim je tudi izreklo priznanje, da trgovci v svojih zahtevah vedno upoštevajo tudi interes celote. Kljub vsem tem zagotovilom in obljubam pa moramo žal ugotoviti, da so ostale skoraj vse zahteve trgovstva neizpolnjene. Uredba o krošnjarstvu se še vedno ni izdala, privilegiji nabavljalnih in konsumnih zadrug so ostali nezmanjšani, karteli gospodarijo svobodno po državi ko preje in baš v zadnjih

časih vidimo, kako bencinski kartel pritiska trgovce; socialno zavarovanje trgovstva, zboljšanje strokovnega šolstva itd., itd., vse je ostalo nerešeno!

Nerešene so ostale celo stvari, ki ne bi državo veljale niti pare, ki bi bile v korist celo državnih blagajni! Ali naj sedaj ostane še nerešena zahteva trgovstva po odpravi veleblagovnic? Ali je v resnici namera, da se vse trgovstvo požene v opozicijo, ali res ni nobene uvidevnosti?

Ali naj res dobi nacionalni trgovec prepričanje, da je njegov interes manj važen kakor pa interes vsakega tujega kapitalista, ki pride od bogve kje k nam? A do tega prepričanja mora priti naš trgovec, če vidi, kako se zaradi tujega trgovca zanemarija njegov interes. A ne le zanemarija, kako se naravnost uničuje njegova eksistenca!

Velika napaka bi bila, če bi se dopustilo, da izgubi cel stan, ki je vedno zvesto opravljal svojo dolžnost do naroda, vero v lepšo bo-

dočnost. In to vero mora izgubiti, če vidi, da se mu ne ustreže v stvari, ki je tudi v nacionalnem interesu in ki ne velja države nič, temveč ji celo prinaša dobiček.

Ob zadnji uri apeliramo zato na uvidevnost odločujočih činiteljev in da preprečijo občno narodno zlo, ki mora nastati, če se dovoli ustanavljanje tujih veleblagovnic. Zato se naj sedanja prepoved ustanavljanja veleblagovnic obnovi in obvaruje naš notranji trg pred invazijo tujega velekapitala.

potniki. Posebno radi si pomagajo na ta način, da dobe naše ljudi, ki se dajo zlorabiti kot njihovi podzastopniki, ki proti oblastem nastopajo kot zastopniki tujih firm. Mnogim tujcem pa se je tudi posrečilo, da so dobili službe v naših podjetjih, čeprav nimajo niti dovoljenja za bivanje v državi. Sedaj so začele oblasti proti tem tujcem vendarle energično nastopati.

Pred kratkim pa je bilo na anketi zagrebških gospodarskih organizacij konstatirano, da so se nekatera domača podjetja v svoji uslužnosti do tujcev spozabila celo tako daleč, da imajo na svoje ime za tujce skladišča blaga, ki ga tuji potem prodajajo v naši državi.

Obrtni zakon sicer izrečno prepoveduje, da bi imeli trgovski agenti lastna skladišča, pa kaj to briga tuje agente, ko se pa najdejo domačini, ki jim tako lepo pomagajo, da se prepovedi izognejo.

Pa niti te nezakonitosti tujcem še ne zadostuje. Kakor poročajo zadnje »Trgovačke novine«, imajo popolnoma zanesljive vesti, da so v naši državi tudi razna tajna skladišča tujega blaga, ki se nelegalno prodaja po naši državi.

To se pravi, da se v naši državi na prikrit način izvaja nedovoljena trgovina, ki je v škodo domači trgovini in tudi domači proizvodnji. Kajti to uvoženo blago izpodriva doma izdelano blago in s tem jemlje zaslužek našim delavcem ter večja brezposelnost v deželi.

Nobenega dvoma ni, da so lastniki teh tajnih skladišč isti tuji zastopniki, proti katerim smo že tolikokrat nastopili, ki pa so se znali izogniti s pomočjo raznih za denar za vsako intervencijo pripravljenih naših ljudi kazenskim sankcijam zakona.

Vsa ta tajna skladišča tujega blaga je treba odkriti in vsi gospodarski ljudje brez izjeme morajo pri tem oblastem pomagati. Za to vtihoapljenno blago se niso plačale nobene pristojbine in more že zato biti cenejše od domačega. Zato tudi domače s tem blagom ne more prav konkurirati in tako trpi škodo trgovci, ki manj prodajo, tovarnar in delavec, ker se domača proizvodnja zniža, državna blagajna in vse samoupravne korporacije, ker so osleparjene za trošarino in druge davščine.

Ta tajna skladišča tujega blaga so pač višek predrznosti tujih zastopnikov, ki menda res mislijo, da smejo delati v Jugoslaviji, kar hočejo. Že zato je treba proti njim nastopiti z vso odločnostjo in tej nelegalnosti s trdo roko napraviti enkrat za vselej konec!

Trgovinska pogajanja s Francijo se začno januarja

Trgovinska pogajanja s Francijo, ki bi se morala začeti 20. decembra, so odložena na januar in se bodo najbrže pričela dne 10. januarja v Parizu. Kakor se poroča iz Pariza, je francoska vlada pripravljena ustreči našim željam v čim večji meri. Baj se bo z novo trgovinsko pogodbo zagotovil jugoslovanski izvoz v Francijo v višini 300 milijonov din letno. Ugodnosti, ki jih bo dovolila Francija za naš izvoz bodo v mnogem popolnoma iste, kakor nam jih je dovolila Nemčija.

Ali ste že naročili inserat za novoletno številko »Trgovskega lista«?

Za večjo strokovno usposobljenost trgovskih potnikov in zastopnikov

Vsa naša javnost si je edina v tem, da bi smeli biti zastopniki tujih tvrdk pri nas edinele domačini. V zapadnih državah je to tudi že od nekdaj tako urejeno in vse tuje tvrdke so se s tem že davno sprijaznile. Tudi pri nas se morajo s tem sprijazniti.

Kakor hitro pa zahtevamo, da zaposlujejo tuje tvrdke pri nas samo naše domače ljudi kot svoje zastopnike in potnike, moramo tudi poskrbeti, da imamo zadostno število popolnoma kvalificiranih ljudi za prevzem teh poslov. Ne sme se dogoditi, da bi tuje tvrdke mogle odkloniti naše ljudi, ker ti za posel zastopnikov v resnici ne bi bili zadostno pripravljeni.

Večina naših ljudi je tudi dobro kvalificirana, mnogi pa bi morali svojo izobrazbo še spopolniti. Mnogo pa je tudi naših ljudi, ki so sicer za neko stroko zelo dobro kvalificirani, a ni za to stroko danes trenutno zastopstev. Zato se morajo preorientirati na drugo stroko. Poleg tega pa prinaša moderna tehnika toliko novosti, da bi bilo vsakomur v korist, če bi svoje znanje spopolnil z najnovejšimi pridobitvami tehnike.

Iz vseh teh razlogov se je pričela na iniciativo Zveze trg. združenj akcija, da se ustanove

posebni tečajji za trgovske potnike in zastopnike.

Ti tečajji so namenjeni vsem, ki se mislijo posvetiti poklicu trgovskih potnikov in zastopnikov. Zlasti pa vsem absolventom trg. akademij, abiturientskega tečaja, absolventom drugih trgovskih šol ter seveda vsem onim članom trgovskega stanu, ki že delajo v tem poklicu, a bi hoteli izpopolniti svoje znanje. Tu moramo zlasti nastopiti proti onemu napačnemu predsodku, kakor da bi bilo delo potnikov ali trg. zastopnikov manjvredno ali manj častno delo. Tisti nesrečni predsodek, kakor da je višek vsega pisarniškega dela, bi se res že moral nehati.

Sicer pa je itak znano, da imajo trgovski potniki lepe zaslužke, zlasti oni velikih firm. Samo eno takšno zastopstvo, pa je dotični za vse življenje rešen vseh skrbi. Dobra trgovska zastopstva so zato tudi vedno iskana in da po pravici, dokazuje sijajno življenje, ki ga žive pri nas tuji zastopniki.

Pripominjamo, da se dela na to, da bodo ti tečajji za trgovske potnike in zastopnike res dobro organizirani in da bodo udeležencem res nekaj nudili. Pri organizaciji teh tečajjev bodo sodelovale naše prve gospodarske organizacije, tako Zveza trg. združenj, Zbor-

nica za TOI, Zveza industrijcev in Združenje trgovcev v Ljubljani. Že s tem je dano jamstvo, da bodo tečajji dali oni uspeh, ki se od njih pričakuje.

Podrobnosti o organizaciji tečajev se bodo sporočile kasneje, ker je najprej potrebno, da organizatorji tečajev vedo, koliko ude-

ležencev bo in za katere stroke se ti zlasti zanimajo.

Zato pozivamo vse zainteresirane, da se prijavijo kot udeleženci tečajja za trgovske potnike in zastopnike. Vse prijave se naj pošljejo na naslov:

Zveza trg. združenj v Ljubljani, Trgovski dom.

Bencinski kartel na delu, da bi razbil enotnost trgovcev

Trgovci s tekočim gorivom so sporočili bencinskemu kartelu, da so pripravljeni se pogajati z njim, da bi se doseglo znosno razmerje med obema skupinama in da bi bili tudi varovani interesi potrošnikov. Kajti trgovci-detajlisti, ki edino imajo opravka s potrošniki, vedo, da se prodaja vsake stvari zmanjša, kakor hitro je ta predraga.

Trgovci so torej naglasili svojo pripravljenost za pogajanja, seveda pa se morejo in hočejo pogajati le kot celota, kakor se tudi v kartelu združene bencinske velefirme pogajajo le kot celota. Kar je prav enemu, mora biti tudi prav drugemu.

Bencinski kartel pa bi seveda hotel drugače. Sam bi se pogajal kot celota, trgovci pa se naj bi pogajali kot posamezniki. Kaj je zadnji vzrok te želje kartela, je na dlani. Že itak se ne more trgovec kot posameznik dosti braniti, če pa bi imel sam opravka s premočnim kartelom, bi ga ta kar udušil.

A trgovci se udušiti ne dajo! In zato odklanjajo vsaka posamična pogajanja, zato se pogajajo le kot celota. Zaman se trudi kartel, da bi to enotnost trgovcev s tekočim gorivom razbil, kajti trgovci se dobro zavedajo, da so v tistem hipu izgubili bitko in izročeni na milost in nemilost bencinskemu kartelu, kakor hitro bi padla njih sloga.

Ker se trgovci tega dobro zavedajo, zato tudi nimajo sreče razni emisarji bencinskega kartela, ki jih ta pošilja naokoli. Po vrsti odklanjajo kartelne odposlance in se ne spuščajo v nobena posamična pogajanja.

Tako je tudi edino pravilno. Složni trgovci se morejo pogajati tudi z bencinskim kartelom kot enaki z enakim, ker pa je za trgovci tudi nacionalna javnost, so trgovci v nacionalni Jugoslaviji še celo močnejši kot pa eksponenti tujega kapitala.

Ni se zato trgovcem treba bati, da bi izgubili bitko!

Tajna skladišča tujih podjetij v Zagrebu
S trdo roko treba napraviti konec nelegalnemu postopanju tuicev

Na vse mogoče načine si znajo razni tuji potniki in agenti pomagati, da zaslužijo čim več denarja, a da plačajo čim manj davka. Tako se n. pr. naši domači potniki zaman trudijo že leta in leta, da bi si priborili pravico do polovične vožnje na železnicah. V drugih državah so potniki že davno to pravico prejeli, le pri nas je še vedno nedosegljiva ta ugodnost za domače potnike, čeprav je utemeljena in upravičena. Zato pa so si tuji agenti in potniki to pravico kratkomalo vzeli. Potujejo po Jugoslaviji kot turisti in kot turisti imajo polovično vožnjo. Seveda ni-

majo do te polovične vožnje nobene pravice, ker niso turisti, temveč ljudje, ki pri nas opravljajo kupčijske posle, ki pri nas zaslužijo denar. Pravi turisti prinašajo v deželo denar in zato se jim tudi po pravici dovoljuje vožne ugodnosti, ti tuji potniki in agenti pa iznašajo iz države denar, zato tudi nimajo nobene pravice do znižane vožnje. Ali pa ste že kdaj brali ali slišali, da bi bil le eden teh agentov kaznovan, ker je na tako predrzen način zlorabljal znižano železniško vožnjo, ki velja le za turiste?

Pa tudi na druge načine si znajo

V novembru je bila naša zunanja trgovina aktivna

Po uradnih podatkih je znašal naš izvoz v novembru po vrednosti 527,9 milijona din, za 17,7 milijona ali za 3,24% manj ko v novembru 1937.

V prvih 11 mesecih je znašal naš izvoz 4.521,1 milijona din ali za 1.135,1 milijona din ali za 20,07% manj ko v letu 1937.

Naš uvoz pa je dosegel po vrednosti znesek 375,5 milijona din proti 492,0 milijona v novembru 1937. Uvoz se je torej letos v novembru zmanjšal za 116,5 milijona din ali za 23,68%.

V vseh 11 mesecih letos pa smo uvozili blaga za 4.574,5 (lani za 4.757,2) milijona din, t. j. za 182,7 milijona din ali pa 3,84% manj ko lani.

Naša trgovinska bilanca je bila v novembru aktivna za 152,4 milijona din, lani pa le za 53,6 milijona din. V 11 mesecih letošnjega leta pa je bila naša trgovinska bilanca pasivna za 53,4 milijona din, dočim je bila lani aktivna za 899 milijonov din.

Zaradi večjega izvoza v decembru pa se more pričakovati, da bo naša trgovinska bilanca v 1. 1938. aktivna za 50 milijonov din, naš izvoz pa da bo presegel 5 milijard dinarjev.

Izvoz naših glavnih surovin

Kako se je gibal izvoz surovin, kaže naslednja tabela. Izvozili smo v milijonih din v novembru:

	1938	1937
pšenice	19,8	8,8
koruze	4,8	86,3
fižola	10,4	21,3
svežega sadja	45,5	5,5
suljih češpelj	14,6	2,9
tobaka	5,6	24,3
konoplje	24,2	24,3
živine	158,4	147,7
lesa	82,6	96,7
bakra	47,8	13,1
rud	40,8	46,3

Naš izvoz lesa v novembru

Les smo v novembru izvozili 99.985 ton v vrednosti 82,6 milijona din, dočim smo ga v lanskem novembru izvozili 98.975 ton v vrednosti 96,7 milijona dinarjev. Iz tega se vidi, da je cena lesa prav občutno padla, saj smo za 1010 ton lesa dobili 14,1 milijona din manj.

Vse leto (enajst mesecev) smo letos izvozili 897.000 ton v vrednosti 797,4 milijona din, lani pa 1.105.393 ton v vrednosti 1.040,4 milijona din. Po količini se je naš lesni izvoz zmanjšal za 18,7%, po vrednosti pa celo za 24,4%. Skupno je padel naš lesni izvoz za eno četrtino milijarde din.

Knjižice uslužbenskega davka treba predložiti v pregled

Davčna uprava za mesto v Ljubljani razglasa:

»Vsi delodajalci, ki plačujejo uslužbeni davek v davčnih znamkah, se vabijo, da po določilih razpisa finančnega ministrstva z dne 10. sept. 1929, štev. 83.390, predložijo v januarju 1939 pristojni davčni upravi v pregled knjižice uslužbenskega davka za leto 1938.

Če ne predložijo knjižice, se bo proti njim postopalo po čl. 139. odnoso v primeru davčne utajbe po členu 142. zakona o neposrednih davkih.

Vsi delodajalci se opozarjajo tudi na določila zakona o davku na samce (Služb. list 27/4 iz 1931 od 15. januarja 1931).

Podrobnejša določila glede zavezaniosti temu davku, iznosa davka in oprostitvev so razvidna iz razglasa na uradni deski davčne uprave in mestnega načelstva.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 24. decembra objavlja: Uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah.

Nemško lesno gospodarstvo

Nemčija postaja za naš lesni izvoz vedno važnejša in zato bo gotovo zanimal naslednji članek švicarskega lista o stanju nemškega lesnega gospodarstva. Iz članka »N. Z. Z.« posnemamo naslednje podatke.

Uradna izjava državnega redilnega stanu ugotavlja, da je napredna trditve, ki se je dostikrat priobčevala, kakor da bi letna sečnja v Nemčiji znašala 80 do 90 milijonov kubičnih metrov. Do te številke se je prišlo na ta način, ker se je vštela tudi sečnja dražja. Če se pa šteje samo les, ki ima v premeru vsaj 7 cm, potem znaša v stari Nemčiji letna sečnja povprečno 37 milijonov kub. metrov, katerim je treba pristeti še okoli 4 milijone kub. metrov lesa iz negozdnih površin, kakor iz sečnje sadnih dreves, drevoredov itd. V Avstriji pa znaša letna sečnja okoli 9 milijonov kub. metrov.

Lesno gospodarsko leto 1935. je bilo prvo leto, v katerem se je uveljavila narodno socialistična gospodarska politika ter zaradi nje povzročena večja potreba na lesu. Zato se je sečnja povečala na 141 % normalne sečnje ali na 52 milijonov kub. metrov. Naslednje leto je ostala sečnja na isti višini, 1. 1937. pa se je zvišala na 56 milijonov m³ ali 151 %, 1. 1938. pa celo na 59 milijonov kub. metrov ali na 159 %. To veliko povečanje je bilo mogoče samo zato, ker se je že pred svetovno vojno vodilo gozdno gospodarstvo na podlagi čim večjega varčevanja in čim večjih rezerv, ker je mogla Nemčija skoraj vse svoje potrebe med vojno kriti z lesom iz zasedenih dežel. Na povečanje sečnje ni imela potreba po prvih nobenega vpliva. L. 1937. je znašala sečnja drv 18 milijonov kub. metrov, 1. 1938. pa se je posrečilo to množino znižati za 4 milijone m³. Vsa ta količina se je oddala industriji, zlasti oni, ki izdeluje stanično blago.

Novo lesno gospodarsko leto, ki se je začelo 1. oktobra 1938., mora izpolniti zelo velike naloge. Še vedno trajajoče gospodarsko oživljenje, zlasti večja stavbena delavnost, zahteva zelo velike količine stavbenega lesa. Zato se bo skušala še bolj znižati uporaba drv. Potreba stavbenega lesa obsega toliko različnih vrst lesa, da se bo moral v novem lesnem gospodarskem letu spremeniti način izražanja sečnje. Zato se ne bo več določala ta v odstotku do dosedaj normalne sečnje, temveč po vrstah lesa. Tako so bile sedaj pod koristnim lesom obsežene naslednje vrste lesa: stanični les, jamski les, stavbeni les, iglasto drevje in rezan les iglavcev. Sedaj se bo določila sečnja po teh vrstah lesa.

Samo potreba stavbenega lesa se ceni na 28 milijonov kub. metrov. Pričakovati je, da se bo prihodnje leto ta potreba še povečala. Sedanja sečnja pa se kljub temu ne bo več mogla dosti povečati, ker bi to bilo škodljivo za gozdove. Gledalo se bo zato, da se izvede čim večje varčevanje. Sečnja sama pa se bo določila na podlagi predlogov lastnikov gozdov. Zlasti velja to za določitev sečnje za posamezne vrste lesa. Pri dobavi za lesni trg bodo pritegnjeni vsi gozdovi, tako oni, ki so javna last, ko tudi kmečki gozdovi. Organizacije lesnih gozdnih lastnikov si prizadevajo, da čim bolj ustrezajo potrebam trga, a tudi konsumenti bodo morali upoštevati zahteve dobrega gozdnega gospodarstva.

Povpraševanje in ponudba za rezan les nista na nemškem lesnem trgu niti primeroma izravnana. Zlasti zahteva stavbeni obrt izredno veliko lesa. Zaradi premaj-

hne ponudbe se niso mogle potrebe zasebne delavnosti tako upoštevati kakor javne. Zlasti pa se niso mogle upoštevati prošnje za povečanje kontingentov okroglega lesa.

Lesni izvoz v Nemčijo

je znašal:

	pol- 1936	v tisoč 1937	tonah 1938
okroglega lesa	767	681	565
rezanega lesa	456	461	599
lesa za papir	562	393	457
vezanega	13	13,4	21,5

Da se bolj preskrbi notranji trg, so se raztegnila določila o gozdnem in lesnem gospodarstvu tudi na Avstrijo in sudetsko ozemlje. Avstrijski les, ki se je prej večinoma izvažal, se bo sedaj skoraj v celoti porabil za nemški notranji trg. Ker potrebuje javna roka skoraj ves ta les, se bodo mogla izdajati nakupna dovoljenja za avstrijski les samo proti predložitvi potrdila o nujnosti porabe.

Za nemško lesno preskrbo je

važno, da predvideva nemško-poljski dogovor povečanje poljskega lesnega uvoza od 38 na 42 milijonov zlotov, poleg tega pa še dodatni kontingent v višini 5 milijonov zlotov. V prvih 5 mesecih pa je tudi Češkoslovaška dobavila Nemčiji za približno 60.000 kub. metrov več lesa.

Dosedanji predpisi o določanju cen so se za 1. 1938./39. spremenili. Posebno za dragocen les so se cene zvišale ter maksimalne določbe o cenah odpravile. S tem se je zelo ustreglo lastnikom gozdov. Cena lesa je omejena sedaj le z določbo, da se cene gotovih lesnih izdelkov ne smejo zvišati. Za visokovreden les, kakor oni, ki se uporablja za furnirje, pa se smejo prodajne cene svobodno določati. Bukovina, borovina in smrekovina srednjih vrst se morajo prodajati po določenih cenah. Za les, ki se uporablja za brzojavne drogove, jambore itd., je dovoljen 50 odstotni pribitek k ceni. V lokalnem prometu pa je dovoljen za vse vrste 20 odstotni pribitek.

Češkoslovaški gospodarski svet ustanovljen

Praška vlada je izdala uredbo z zakonsko močjo o ustanovitvi gospodarskega sveta pri ministrskem predsedništvu. Naloga gospodarskega sveta je, da je svetovni organ vlade za vsa gospodarska, finančna in socialno-skrbna vprašanja. Predsednika, tri njegove namestnike in ostale člane gospodarskega sveta imenuje vlada. Po en namestnik morata biti Slovaki in Ukrajinci oz. Karpato-Rusi. Med člani sveta morata biti Slovaška in Karpatska Ukrajina parlamentno zastopani. Gospodarski svet bo nova vsedržavna ustanova. Gospodarski svet bo štel 65 članov. Od teh mora biti po osem zastopnikov kmetijstva, industrije, trgovine in obrta, prometa in denarništva ter zavarovalništva. 15 članov imenuje vlada iz vrst tehničnih in narodno-gospodarskih strokovnjakov. Deset članov pa more predsedništvo kooptirati.

Gospodarski svet bo imel pet sekcij: 1. kmetijsko, 2. industrijsko, 3. trgovinsko-obrtno, 4. prometno in 5. sekcijo za denarništvo in zavarovalništvo. Vsaka teh skupin bo imela svojega predsednika, ki ga imenuje ministrski predsednik izmed 8 članov sekcije. Pri imenovanju članov gospodarskega sveta se mora paziti na to, da bodo delodajalci in delojemalci enako zastopani.

Funkcijska doba članov gospodarskega sveta traja tri leta. Poleg 65 rednih članov pa sme vlada imenovati tudi dopisujoče člane, ki imajo pravico predlagati pismene predloge in svoja strokovna mnenja.

Gospodarski svet sklene sam svoj poslovnik, ki ga pa mora vlada potrditi.

Sej gospodarskega sveta se udeležujejo: zastopniki gospodarskih ministrstev, Narodne banke in iz-

voznih zavodov. Gospodarski svet mora pred vsako sejo o njej obvestiti predsedništvo poslanske zbornice, senata in varčevalne komisije. Predsednik poslanske zbornice more delegirati na sejo gospodarskega sveta člana gospodarskih odsekov zbornice (kmetijskega, trgovinsko-političnega, prometnega in proračunskega) ter prav tako predsednik senata ter predsednik varčevalne komisije enega člana te komisije. Nasprotno pa morejo predsednik poslanske zbornice, senata ali varčevalne komisije pozvati gospodarski svet, da pošlje k sejam navedenih korporacij svoje glave strokovnjaka. Gospodarski svet se mora temu pozivu odzvati.

Nič manj ko Češkoslovaški je potreben tudi nam gospodarski svet. Čeprav pa je uzakonjen, vendar še vedno ni ustanovljen. A ravno sedaj, ko se naj izvajajo velika javna dela, je potreba gospodarskega sveta zlasti evidentna. Če hočemo, da bodo ta javna dela v resnici dvignila naše gospodarstvo, potem pač moramo gledati na to, da pride do plodnega sodelovanja med javno upravo in zasebnimi gospodarskimi podjetji. Javna dela bi mogla dati povod za nastanek cele vrste novih domačih podjetij, če bi seveda bilo omogočeno zasebni iniciativi, da v resnici pri javnih delih sodeluje kot enakopraven činitelj.

Pa še cela druga vrsta vzrokov je, ki nujno opominjajo k ustanovitvi gospodarskega sveta. Te razloge smo že tlikokrat navedli, da jih danes pač lahko izpustimo. Zato samo uporabljamo priliko ustanovitve češko-slovaškega gospodarskega sveta, da znova opozorimo na nujno potrebo ustanovitve jugoslovanskega gospodarskega sveta.

Svetovni lesni izvoz

V prvih treh letošnjih trome-sečjih je znašal svetovni lesni izvoz (v milijonih kubičnih metrov) 29-39 proti 39-44 lani ter je torej nazadoval za 26 odstotkov. Evropske države so izvozile 19-48 (lani 27-88), torej za 30 odstotkov manj. Izvoz Kanade je nazadoval le od 8-01 na 7-7, le za 4 odstotke. Izvoz U. S. A. pa je padel za 38%, od 3-55 na 2-19.

Iglavcev je dobavila na angleški trg Kanada za 9% (1-56 namesto 1-71) manj, evropske dobave pa so padle za 34 odstotkov. Zelo

je nazadoval tudi ameriški izvoz na Kitajsko in na Japonsko. Povečal pa se je kanadski izvoz lesa za papir. Izvoz posameznih vrst lesa je znašal: rezan les 14-13 (lani 20-60, nazadovanje 29 odstotkov, les za papir 6-27 (lani 7-24) nazadovanje 13 odstotkov, jamski les 2-81 (3-82), nazadovanje 26 odstotkov, okrogel les 2-37 (3-74), nazadovanje 37 odstotkov.

Zaradi manjšega izvoza so padle cene, zlasti za rezan les. Kot zadnji razlog nazadovanja se navaja pomanjkanje dalekovidnega načrta za lesno proizvodnjo ter za razdelitev blaga na posamezne trge.

Politične vesti

Francoski veleposlanik v Rimu Poncet je izročil v italijanskem zunanjem ministrstvu odgovor francoske vlade na italijansko noto, v kateri je odpovedala italijanska vlada Laval-Mussolinijev sporazum iz 1. 1935. ter zahtevala, da se novi odnosi med Francijo in Italijo urede na podlagi londonskega pakta iz 1. 1915. V svoji noti je italijanska vlada tudi naglasila, da je bil Lavalov sporazum sploh mrtev, ker ni Italija zasedla ozemlja, ki ga ji je ta sporazum dal.

Vsebinska francoskega odgovora sicer še ni znana, potrjuje se pa, da je Francija odklonila vsak odstop francoskega ozemlja in da se morejo pogajanja vršiti le na tej bazi. Italijani pa to odklanjajo. Položaj je zaradi tega nasprotja zelo težaven. Vendar pa mnogi upajo, da bo moglo angleško posredovanje v Rimu najti možnosti za premostitev teh nasprotij.

V zvezi s francosko-italijanskimi nasprotji poročajo nekateri, da se pripravlja nova konferenca štirih velesil.

Na tridnevnem kongresu francoske socialistične stranke je zmagal Blum nad Faurem. Blumova resolucija, ki poudarja, da je stranka pripravljena sodelovati pri ukrepih za zaščito Francije, je bila sprejeta s 4.322 glasovi proti 2.837 glasovom, oddanim za resolucijo Faurea, ki je zahteval razoroževanje. Nad 1000 delegatov se je vzdrazilo glasovanje.

Prebivalstvo k Madžarski priključenega mesta Nagy Surany se je na sveti večer zbralo pred orožniško postajo ter zahtevalo, da se mesto zopet priključi Češko-slovaški. Orožniki so prebivalstvo razgnali. Drugi dan so prišli z isto zahtevo ljudje pred orožniško postajo, a so orožniki streljali na ljudi. Eden je bil ubit, več pa je bilo ranjenih.

Madžarski ministrski predsednik Imredy je objavil v »Pester Lloyd« članek, v katerem zagotavlja, da bo madžarska vlada poskrbela, da bodo imeli nemški otroci že v ljudski šoli pouk v nemškem jeziku in tudi že v otroških zabaviščih. Ustanovile se bodo tudi posebne nemške učiteljske šole. Izdali se bodo nadalje ukrepi, da se bodo mogli Nemci v obveščanju z uradi posluževati nemščine. Iste pravice se bodo priznale tudi drugim narodnim manjšinam, zlasti pa Slovakom.

Vojvodinja Athollska, ki je iz opozicije proti Chamberlainovi zunanji politiki odložila poslanski mandat in nato pri prvih dopolnilnih volitvah kandidirala proti oficialnemu konservativnemu kandidatu, je dobila pri volitvah kljub podpori liberalcev in laburistov samo 10.495 glasov, njen konservativni protikandidat pa 11.808.

Ukrajinci v USA so na svojem velikem zborovanju sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo samostojnost Ukrajine, ki bi štela 45 milijonov prebivalcev.

Namesto božičnega premirja je začel gen. Franco veliko ofenzivo na katalonski fronti, ki se je tudi po vseh gen. Franca posredila. Dosedaj je bilo ujetih 7000 republikanskih vojakov in zaplenjeno mnogo vojnega materiala. Francove čete so zavzele tudi več mest.

Maršal Cangkajsek je demantiral vesti o mirovnih pogajanjih z Japonsko. Izjavil je nasprotno, da pripravlja Kitajska veliko ofenzivo in da je v ta namen že zbranih 6 milijonov vojakov. To bo največja ofenziva, kar jih je doslej videl svet.

Zasedanje gornje zbornice je otvoril japonski cesar s prestolnim govorom, v katerem je naglašal, da so japonske čete sicer zavzele velike dele Kitajske, da pa je treba zaradi ohranitve reda v Vzhodni Aziji mobilizirati še nove sile japonskega naroda. V svoji prestolni besedi ob otvoritvi parlamenta pa je japonski cesar zlasti poudarjal prisrčne odnose Japonske z azijskimi in nekaterimi evropskimi državami. Tako spodnja ko gornja zbornica sta izjavile svojo vdanost cesarju ter se izrekle za nadaljevanje vojne proti Kitajski ter za novo mobilizacijo, da se ohrani red na Daljnem vzhodu.

Zadnja plenarna seja panameriške konference v Lima je bila zelo svečana. Deklaracija o solidarnosti ameriških držav je bila sprejeta z aklamacijo. Nato je govoril zunanji minister Hull, ki je naglasil, da je tudi sedaj prišla do izraza solidarnost ameriških držav in volja ameriškega ljudstva, da se ohrani mir. Na koncu svojega govora je podčrtal važnost deklaracije, ki govori o enodušnosti ameriških držav in ki obsoja vsako plemensko ali versko intoleranco. Za njim je govoril zastopnik Argentine. Prihodnja panameriška konferenca bo v Bogoti.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 22. decembra navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din):

Podloga se je povečala za 0'46 na 1.907'89.

Devize izven podloge so se zmanjšale za 24'29 na 547'13.

Vsota kovanega denarja se je povečala za 9'59 na 338'99.

Posojila so narasla za 6'4 na 1.770'7, in sicer so se dvignila menična posojila za 1'09 na 1.716'9, lombardna pa za 5'32 na 53'79.

Razna aktiva so se zmanjšala za 1'12 na 2.349.

Obtok bankovcev se je zmanjšal za 88'05 na 6.692'43, zato pa so se dvignile obveze na pokaz za 64'12 na 2.373'08.

Razna pasiva so se povečala za 15'3 na 326'2.

Skupno kritje se je povečalo od 26'96% na 27'04%, samo zlato pa od 26'83 na 26'90%.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo Hranilnici in posojilnici v Česničici pri Železnikih za dobo 6 let za dolgove, nastale pred 4. julijem 1936. Obrestna mera za stare vloge se odreja na 2 %.

Nemčija je dovolila Turčiji posojilo v višini 150 milijonov RM. Posojilo se bo v glavnem porabilo za turške nabave v Nemčiji.

Obtok bankovcev je po izkazu Francoske banke z dne 15. decembra padel za 767 na 108.013 milijonov frankov. Kovinska podloga banke je ostala nespremenjena na 87.265 milijonov fr. Zlato kritje znaša 61.87%.

Washingtonska vlada pripravlja dopolnilna določila k zakonu o kontroli bančnih zavodov, s katerim se bo kontrola še poostрила. Hkrati pa bo bankam omogočeno, da v večji meri kreditirajo ameriško gospodarstvo. Vseh denarnih zavodov je registriranih v USA 14.400, ki imajo 30,7 milijard dolarjev aktiv.

Proizvodnja zlata v Transvalu je dosegla v prvih 11 mesecih t. l. 11,13 milijona unč proti 10,75 milijona lani.

ETEC kvote za leto 1939. sprejete

Vse države, ki so članice European Timber Exporters Convention (ETEC), so sprejele na zadnji konferenci v Stockholmu sprejete lesne izvozne kvote v skupni višini 2.903.200 standardov. Te kvote se razdele na posamezne države takole: Finska 804.000 standardov, Sovjetska unija 760.000, Švedska 656.000, Poljska 250.400, Romunija 196.800, Jugoslavija 134.400 (ali okoli 630.000 m³) in Latiška 101.600 standardov. Češkoslovaška je izstopila iz konvencije.

Prof. Degen Friderik:

Banke in njih zgodovinski razvoj

(Konec.)

Nastale so dalje razne velebanke ter bančni koncerni — banke so se združile v interesno povezanost. Znan je angleški bančni koncern »Big Five«, katerega tvori pet največjih angleških bank ter nemške »Die-D-Banken« — to so banke, katerih imena se prično s črko »d« kakor Deutsche Bank, Dresdener Bank, Deutsche Reichsbank, itd. Po vojni nastopi za banke konjunktura, ustanove se številne banke, katerim donajajo zlasti špekulacijske kupčije velike dobičke. Banke zlasti finansirajo razne gospodarske panoge, posebno industrijo. Nastalo je v tem zaletu tudi mnogo bank, ki niso imele gospodarsko osnovo in so zato propadle.

V letih 1928. in še prej se pojavijo prvi znaki bančne krize, ki je dosegla pred par leti svoj višek. Sedaj se gospodarsko stanje bank

Poslovne rezerve in rezervni fondi zavarovalnic, denarnih zavodov in socialnih ustanov

Finančni minister je predpisal pravilnik o izvrševanju uredbe o ustanavljanju poslovnih rezerv in rezervnih fondov pri zavarovalnicah, denarnih zavodih, socialnih ustanovah in zadrugah organizacijah ter o delnem nalaganju teh rezerv in rezervnih fondov v državne vrednostne papirje.

Pravilnik ima 30 členov ter med drugim določa:

Vse domače in tuje zavarovalnice, ki opravljajo kakršne koli zavarovalne posle v naši državi, morajo tvoriti svoje matematične rezerve po določenih uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnicami in po določbah pravilnika k tej uredbi.

Nalaganje 25 odstotnega zneska matematičnih rezerv po § 8. odst. I. točka a) in b) uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji v kratkoročne in druge državne vrednostne papirje morajo zavarovalnice v celoti izvršiti samo v notranja državna in po državi garantirana dolgoročna posojila, in sicer v roku, ki ga določa omenjena uredba.

Od prirastka matematičnih rezerv, t. j. od 1. julija 1938., ko je stopila uredba v veljavo, ter po odbitku zneska dovoljenih posojil zavarovancem na njih lastne police, morajo vsa za ta zavarovalna podjetja nalagati najmanj 40 % v notranja državna in po državi garantirana posojila.

Te naložbe se morajo izvršiti v vsakem tromesečju za preteklo tromesečje v skladu s približnim zneskom prirastka matematičnih rezerv ter po odbitku dovoljenih posojil. O izvršenih naložbah morajo zavarovalnice takoj obvestiti trgovinsko ministrstvo. Končni obračun naloženih zneskov pa se mora izvršiti najkasneje v treh mesecih po odobritvi letnih zaključnih računov.

Ostanek matematičnih rezerv se more naložiti v druge vrednosti po načinu, ki je določen v uredbi.

Ravno tako morajo vsa zavarovalna podjetja začeti s 1. julijem 1938. nalagati najmanj 40 % od prirastka statutarnih rezerv in fondov v državna notranja in po državi garantirana dolgoročna posojila. Te naložbe se morajo izvršiti najkasneje v treh mesecih po potrditvi letnih računskih zaključkov. Ostanek teh rezerv in fondov se more naložiti v nepremičnine ali v druge vrednosti ali pa v državne vrednostne papirje.

Poleg teh obveznosti pa mora podružnica tujega zavarovalnega zavoda, ki opravlja kakršne koli zavarovalne posle pri nas, naložiti

v notranja državna in po državi garantirana dolgoročna posojila celotni znesek nje dotiranega kapitala po uredbi o nadzorstvu nad zavarovalnicami, in sicer v roku petih let po uveljavljanju te uredbe, t. j. do 1. julija 1943. v enakih letnih obrokih.

Državni vrednostni papirji, ki jih zalagajo tuja zavarovalna podjetja kot kavejico za dovoljenje poslovanja v naši državi, se ne morejo jemati v poštev kot nalaganje v notranja državna in po državi garantirana dolgoročna posojila.

Obvezno nalaganje v državne vrednostne papirje po § 5. uredbi velja za vse ustanove socialnega zavarovanja (SUZOR, in njegove okrožne urade, pokojninske zavode za zasebne nameščence, bratovske skladnice, bolniške fondе državnega prometnega osebja i. dr.) ter humanitarne zavarovalne ustanove (bolniški, pokojninski in podobni fondi prometnega osebja, drugi pokojninski zavodi in fondit. d.), ki izvajajo obvezno zavarovanje za primer bolezni, nesreče ali iznemoglosti, starosti ali smrti.

Enako morajo postopati po določenih uredbi in tega pravilnika ustanove, ki so izvzete iz obveznega zavarovanja po pokojninskem zavarovanju, če ima zavarovanje, ki ga izvajajo, obvezen značaj.

Vse te ustanove morajo začeti s 1. julijem 1938. naložiti v notranja državna in po državi garantirana posojila najmanj: 60 % razpoložljive gotovine kapitalnega kritja in premijskih rezerv, 50 % razpoložljive gotovine varnostnih rezerv ter svojih drugih fondov.

Nordijske države v svetovnem gospodarstvu

Tak je naslov knjige, ki je izšla v založbi Einarja Munkgaarda v Kodanju in v kateri je popisana vloga Danske, Finske, Islandije, Norveške in Švedske v svetovnem gospodarstvu.

Knjiga prinaša v resnici izčrpen material ter številne statistične podatke, a tudi cele tabele, da si more vsak ustvariti jasno sliko o izredno visokem gospodarskem stanju nordijskih dežel. Posebno za nekatere predmete so te države kljub maloštevilnosti svojega prebivalstva — vseh pet nordijskih držav ima le 16,7 mil. prebivalcev — sodočujoče glede njih položaja na svetovnih trgih. Tako Finska, Švedska in Norveška za les, Danska za kmetijske proizvode, vse za mor-

sko ribe ter rude itd. Nekatere rude in surovine nordijskih držav so naravnost standardno blago, tako n. pr. švedsko jeklo itd. A tudi vloga nordijskih držav v pomorski plovbi je razmeroma izredno važna, saj je tonaža trgovskih ladij nordijskih držav večja ko tonaža francoskih in italijanskih trgovskih ladij. Temu primerno je tudi vloga nordijskih držav v zunanji trgovini. Samo izvoz nordijskih držav je dosegel v letu 1935. vrednost 182,4 milijona funtov. Na prvem mestu so kmetijski proizvodi, nato papir in papirni izdelki, kovine in kovinski izdelki, les, rude, razni industrijski izdelki in ribe. Udeležba Jugoslavije v zunanji trgovini nordijskih držav je tako minimalna, da se v statistiki posebej niti ne omenja. A vse nordijske države imajo zdravo valuto in bi že zaradi tega morali trgovini s temi državami posvetiti več pozornosti.

Vsaka stran knjige je živ dokaz, kako morejo tudi maloštevilni narodi doseči najvišjo stopnjo materialne in duhovne kulture, če so složni in če znajo urediti svoje razmere ter če je med njimi prava strpnost.

Posebno za nas Jugoslovane bi moral biti vzgled nordijskih držav vedno živa vzpodbuda, da tudi mi sledimo njih primeru. Tudi nordijski narodi so se med seboj hudo borili, danes so vsi ti boji pozabljeni in vsak narod živi svoje življenje, vendar pa tudi vsi svoje skupno življenje nordijskih držav. Po jeziku, krvi in navadah se Finci stokrat bolj razlikujejo ko mi in Bolgari, a kako lepo sožitje je med Finci in Švedi. In kako modro je bil uravnan svoje dni spor med Norveško in Švedsko in kako vzorno se je rešilo razmerje med Danco in Islandci. Vse gre, če se le hoče.

Neprirodno večji pomen bi si mogli pripisati balkanski narodi, če bi seveda živeli tako ko nordijski narodi. Ze zato priporočamo knjigo »Nordijske države v svetovnem gospodarstvu«. Knjiga je izšla v nemščini in francosčini ter se dobi v Knjigarni nauka v Zagrebu.

Naše terjatve proti Nemčiji znova padle

Naši kliringi kažejo v zadnjem času precej stalno tendenco ter padajo tako naše terjatve proti Italiji ko tudi proti Nemčiji, padajo pa tudi naši dolgovi Češkoslovaški, Madžarski in Romuniji, kakor je razvidno iz naslednje tabele (vse številke v milijonih dolične valute):

Aktivni kliringi:			
	22. 12.	15. 12.	
Bolgarska (red.) din	1,84	1,64	
Bolgarska (tur.) din	0,16	0,16	
Italija din	42,64	48,96	
Nemčija RM	23,13	25,82	
Poljska din	3,33	3,15	
Turčija din	18,78	18,50	
Španija pezeta	2,92	2,92	

Pasivni kliringi:			
	24. 12.	24. 12.	
Belgija belg	2,40	2,41	
Madžarska din	19,33	22,24	
Romunija din	8,77	9,87	
Češkoslovaška Kč	142,13	145,65	
Švica šv. fr.	3,68	3,73	

Se vedno torej rastejo naše terjatve proti Turčiji. Dolg Nemčije se je sicer zmanjšal za 38,5 milijona din, a je še vedno zelo visok in znaša 331 milijonov din. Znižanje naših terjatev do Nemčije je slej ko prej zelo nujno.

Zunanja trgovina

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu prosi, da se mu v bodoče pošiljajo vsi dopisi samo na naslov: Beograd, poštni predal (fah) 818.

V novembru smo izvozili (v milijonih din) žive perutnine za 2,98, zaklanih kokoši za 4,33, zaklanih pišk za 5,69, zaklanih puranov in puric za 2,07, zaklanih rac za 0,79, zaklanih gosi za 2,22 in svežih jajc ter vložnih za 5,69 milijona din.

V italijanskem kliringu je izplačala Narodna banka nakaznice do številke 20.528 z dne 3. novembra 1938. V poljskem kliringu je izplačala nakaznice do št. 842 z dne 6. decembra 1938., dočim v bolgarskem in turškem ni bilo izplačil.

Bolgarska vlada namerava povečati poleg svoje rečne trgovinske mornarice tudi svojo pomorsko trgovinsko mornarico. Dosedanja tonaža bolgarske trgovinske mornarice v višini 30.348 ton se je izkazala kot nezadostna.

Bolgarska bo uvedla z marcem novo blagovno tarifo. Dočim je bila stara izdelana na podlagi avstrijske tarife, bo slonela nova na sistemu, kakor je sedaj uveden v Romuniji. Posamezne tarifne postavke pa bodo ostale v glavnem neizpremenjene.

Francija je znizala uvozne takse za jabolka in hruške za 50%. Taksa za jabolka znaša sedaj 16, za hruške pa 24 frankov za 100 kg. To znizanje velja do 30. septembra 1939.

Izvoz rud iz nacionalne Španije se je v l. 1938. zvišal za 100.000 ton na 1.30 milijona ton.

Nemška vlada nakupuje v zadnjem času, kakor poroča »Prager Presse« velike količine surovin, zlasti žitaric in oljarič. Te surovine bodo vskladščene v raznih skladiščih bivše Avstrije in zlasti v okolici Dunaja. Nakupi se bodo nadaljevali.

Med Francijo in Anglijo je bila sklenjena pogodba o dobavi angleškega premoga Franciji, ki bo ta premog plačala z izvozom železa. Skoraj polovico vse francoske potrebe na premoгу bo krila Anglija.

Monopolske družbe za uvoz čaja, kakava, drog vseh vrst in kolonialnega blaga se ustanovljajo v Italiji. Namen teh monopolskih družb je, da omeje uvoz tega blaga iz drugih držav in da pospešujejo uvoz iz italijanskih kolonij.

Ameriška tekstilna industrija namerava začasno ustaviti obratovanje, da ne pride do nadprodukcije.

Standard Oil Co of Ohio je v nadrobni trgovini znizala ceno za bencin za 1 cent.

Izvoz brazilske kave se je v prvih 10 mesecih t. l. znatno povečal. Lani je znašal samo 9,8 milijona vreč, letos pa 14,5 milijona vreč.

zboljšuje, razmere se normalizirajo in dejstvo, da so banke prepotrebne gospodarske ustanove, se vedno bolj potrjuje.

Kakšna je zgodovina naših bank — našega bankarstva? Nekaka predhodnica naših bank je Kranjska hranilnica, ki je bila ustanovljena leta 1820. Slovenske banke smo dobili Slovenci dokaj kasno, bili smo v sklopu nemškega gospodarstva. Prva slovenska banka je bila ustanovljena leta 1900. in to Ljubljanska kreditna banka. Pet let kasneje leta 1905. je bila ustanovljena v Trstu Jadranska banka, leta 1911. pa Deželna kranjska banka.

Na Hrvaškem je bila ustanovljena prva banka leta 1846., to je Prva hrvaška štedionica, za ustanovitev katere so se zavzemali tudi odlični Ilirci kakor Ljudevit Gaj, Dimitrije Demeter ter J. Drašković. Prva srbska banka je bila ustanovljena leta 1869; v Bosni in Hercegovini pa je bila ustanovljena kot prva banka leta 1908. podružnica Avstro-ogrsko banke. Leta 1901. je bila ustanov-

ljena Prva nikšička štedionica v Nikšiću, leta 1906. pa Crnogorska banka na Cetinju.

Druge važnejše banke so bile ustanovljene: leta 1907. Kreditni zavod za trgovino ter obrt v Ljubljani kot podružnica banke istega imena na Dunaju, 1906. Prekmurška banka d. d. v Murski Soboti, ki je bila leta 1922. nacionalizirana, leta 1920. Zadruga banka v Ljubljani, 1922. Celjska posojilnica d. d. v Celju. Leta 1893. Hrvatska-slavonska zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu, leta 1895. Srbska banka v Zagrebu.

Za pospeševanje ter organizacijo bankarstva v naši državi je bila ustanovljena leta 1920. Zveza denarnih zavodov kraljevine Jugoslavije. V Jugoslaviji imamo danes okoli 600 bank, večji del teh je v mestih kakor so Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Novi Sad ter Split. Naše banke opravljajo v našem gospodarskem življenju sila važno funkcijo in je tedaj narodno-gospodarsko pravilno postaviti jih na kar najzdravejšo osnovo.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Vrtniku sprejema do 5. januarja ponudbe državnih zastav, šamotne opeke, šamotne moke, raznih barv in laka.

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 2. januarja ponudbe raznih kladiv in dlet, motvoza, lanene jadrenine, železnih vodovodnih cevi; 10. januarja raznih vijakov, elektrotehničnega materiala; 12. januarja fajansnih zidnih umivalnikov, jeklene žice in ščetk, raznega platna in sukanca, železnih pocinkanih obrobov in medenastih oči; 14. januarja katranaste smole, medenaste ve-rige in žice, lanene jadrenine; 16. januarja raznih stekel za vodo-kaze, ogledal idr.; 18. januarja tkanine za preproge.

Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 2. januarja ponudbe za dobavo lanenega platna in jeklene vrvi.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 10. januarja ponudbe za dobavo raznega elektrotehničnega materiala.

Strojna šola mornarice kr. Jugoslavije Kumbor — Boka Kotorska sprejema do 12. januarja 1939. ponudbe za dobavo raznih cevi, transformatorja, varnostnih pasov, klešč, cinka itd. ter ponudbe za dobavo raznega orodja (svedrov, brusov, karborunduma, nožev itd.).

LICITACIJE

Dne 4. januarja 1939. bo pri Štabu utrjevanja v Ljubljani licitacija za oddajo del napeljave vodovodne instalacije.

Pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Čačku bo dne 5. januarja licitacija za dobavo laka, dne 10. januarja pa za dobavo pločevine.

Pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo dne 7. januarja ofertna licitacija za oddajo slikarskih del za adaptacijo uradovih prostorov.

Dne 4. januarja bo pri Vojno-sanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo 4900 m ameriškanskega platna.

Dne 4. januarja bo pri Upravi zavoda »Obilicevo« pri Kruševcu licitacija za dobavo raznih steklenih cilindrov, cevi, vodnih črpalk, barometrov ter kapilarnih cevi; 26. januarja instalacije za nitracijo celuloze.

Dne 9. januarja bo pri Direkciji pomorskega saobračaja v Splitu licitacija za dobavo dveh enakih trupov za motorne čolne; 10. januarja dveh motorjev za čolne; 11. januarja dveh sesalov »Warington«; 12. januarja za motorni čoln za ribarsko policijo.

Dne 12. januarja bo pri Štabu vazduhoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo rezalnih strojev in orodja; 13. januarja avion-skih gum in dne 14. januarja raznega materiala iz platna in sukanca.

Dne 12. januarja bo pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo stroja za vliivanje bakrenih in medenastih plošč.

Dne 11. januarja bo pri generalni direkciji drž. železnic v Beogradu licitacija za dobavo kositarja v blokhi za zameno za stare bandaje; 12. januarja zavornih naprav; 13. januarja pločevinastih sodov in ročkov za petroleje; 17. januarja stroja za izdelavo železnih profilov; 21. januarja bronce RG 5 v zameno žilindre in pepela kovin.

Dne 12. januarja bo pri Upravi policije v Zagrebu licitacija za dobavo svečanih uniform in dne 13. januarja za dobavo raznih opremljenih predmetov za 21 nadzor-nih uradnikov zbora policijske straže.

Dne 12. januarja bo pri upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo amonijakovega solitra; dne 18. januarja za dobavo kalijevega solitra; dne 19. januarja radi nabave raznega papirja za zavijanje.

Pri Upravi smodnišnice v Kamniku bo dne 16. januarja ofertna licitacija za nabavo gutaperke in parafina, dne 17. januarja pa ofertna licitacija za nabavo navadne smole.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrat-nike in manšete Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 46. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72

Elektrarne na Pohorju

V kratkem bodo preskrbovale tudi Maribor z industrijskim tokom

Zeleno Pohorje na južnem bregu Drave, dobro uro hoda od Maribora, je v marsičem gorovje zase. Ne vzpenja se visoko, njegovi vrhovi segajo komaj poldrug tisoč metrov v oblake. Pogorje skoraj ni v zvezi z ostalim gorstvom Slovenije, dasi tvori poslednje obronke Alp. Pohorje spada še v srednji pas Alp in je menda edini kraj v dravski banovini, ki je iz granita. Zato so tudi največji kamnolomi granita v naši državi tudi na Pohorju in pomenijo važno gospodarsko panogo. Če hodiš v Ljubljani, Zagrebu in drugih krajih po granitnem tlaku, vedi, da imaš drobec Pohorja pod seboj.

Na Pohorju ni onih ostro zarisanih obrisov, kot jih imajo gorski velikani na Gorenjskem, obstoječi večinoma iz apnenca, ne, Pohorje je kopasto, konture so mehke, zaokrožene. Tu ne najdeš silnih prepado in vrtočlavih previsov, tu ni domovina visokogorskega živalstva, vendar ima Pohorje tudi nekaj gamsov, pa tudi jelen se včasih priklati od nekega, sicer pa kraljuje v temnih gozdovih, največjem pohorskem zakladu, srednja divjad, srna, dobiš pa tudi merjasca, v zraku pa plava ponos gozdov, divji petelin in daje našemu Pohorju čar Blegaša.

Vode na Pohorju ne manjka in bistri studenčki in žuborečki potoki so za vsakim ovinkom. Po zasekah šume in drve nizdol večji potoki, na severu proti Dravi, na vzhodu in jugu pa proti Polskavi in Dravinji. Na več krajih so močni padeci pohorskega vodovja zajezi in zgradili majhne elektrarne, ki preskrbujejo predvsem planinske kočice in počitniške kočice s tokom. V projektu pa je sedaj večja naprava, ki naj oddaja tok mariborski industriji. Ker gre za važno gospodarsko zadevo, se hočemo za hip pomuditi pri pohorskih elektrarnah.

Prva, ki si je omislila lastno elektrarno, je bila pred par leti stavbena zadruga mariborskih mestnih nameščencev, »Pohorski dom«. Poleg planinskega hotela tega imena je zadruga na vzhodnem delu Pohorja pred par leti zgradila majhno električno centralo, ki preskrbuje s tokom ves hotel, oddaja ga pa tudi četrt ure oddaljeni Mariborski koči, ki je last Slov. planinskega društva. Dve uri oddaljen je bil pri Sv. Martinu nad Slov. Bistrico pred par leti zgrajen Počitniški dom kraljice Marije, last Društva za zaščito dece v Mariboru. V bližini je bila postavljena majhna elektrarna, ki daje zavodu dovolj toka za razsvetljavo in za pogon motorjev v lastni ekonomiji. Lani je zasvetila električna luč v penziji Lobnici, ki si je tudi postavila elektrarno za lastno potrebo. Pred par dnevi je bila otvorjena četrtja elektrarna na Ribniškem selu, ki jo je zgradil poleg svoje počitniške kočice mariborski industrijec Josip Hutter ob majhnem potočku. Toka ni dovolj le za kočico, ampak tudi za sosednji planinski hotel Senjorjev dom, ki je sedaj opremljen z vsem konforom. Končno je na pogorju, bolj ob vznožju še nekaj manjših central, ki pa so le del pohorskih žag in so v jez zgrajene majhne turbine, ki dajejo tok le za par svetilk za domačo potrebo.

Pohorje kot producent elektrike pa stopa v krog večjih podjetnikov. Največja mariborska tekstilna tovarna Hutter in drug, katere glavni lastnik je pravkar omenjeni podjetni industrijec Josip Hutter, potrebuje velike množine toka za pogon stotine motorjev. Saj ima podjetje nad 800 modernih stavev in v predilnici mnogo tisoč vreten, ki vse kar požirajo elektri-

ko pri pogonu. Tvrdba je imela nekaj časa svojo parno elektrarno, potem pa jo je opustila in prejema sedaj tok od Mestnih podjetij. Ker pa znaša račun kljub nizki tarifi še vedno zelo mnogo, se je podjetje odločilo, da si zgradi na Pohorju pri Bajgotu nad Rušami ob močnem potočku srednje veliko elektrarno, ki naj oddaja tok tovarni v Mariboru, da se s tem še nekoliko znižajo režijski stroški. Dela bodo trajala dve leti in bo pri tem zaposlenih mnogo delavcev, kar pomeni za Pohorje tudi socialno mnogo.

Vode potok nima ravno veliko, zato pa je padec ogromen, dobrih 600 metrov. Potok se bo zajezi visoko gori na Pohorju, voda pa se bo po močnih ceveh napeljala v dolino in bo nad Rušami v grapi postavljena centrala, ki bo polni izrabi in najvišjem vodostaju imela kapaciteto 3000 konjskih sil. Da bo kolikor mogoče vedno dovolj vode na razpolago, se v bližini izvirka zajezi dolinica in napravi umetno jezero, kar bo še povečalo vodni pritisk. Dočim imajo vse elektrarne ob Dravi in drugih tekočih vodah Curtisove turbine (mного vode, a nizek padec), dobi Hutterjeva elektrarna Peltonove turbine (malo vode, toda z velikim padcem) s 3000 in več obrati na minuto. Posebni avtomatični regulatorji bodo urejevali pritisk vode in s tem enakomerno število obratov. Generatorja (en glavni in en rezervni) bosta oddajala tok transformatorju, ki ga bo odvajal z visoko napetostjo, najbrže 10.000 voltov, po

žicah kot trofazni izmenični tok, v Maribor tovarni. Stroški so pre-računani na več milijonov, investicija pa se bo že v par letih izplačala. Baje se že zanimajo nekateri tvorničarji v Melju, kjer stoji Hutterjeva tovarna, za ta tok in bi odviše množine radi najeli za svoje stroje, vendar doslej še ni konkretnih vesti o pogajanjih.

Za Hutterjev tok se zanima tudi več lastnikov počitniških hišic na Pohorju in tudi nekaj kmetov, ki bi radi napeljali žice do svojih domov. Upati je, da se bo dal skleniti v tem pogledu ugoden aranžman, ker bo imela tovarnica vedno dovolj toka na razpolago. Za stvar se zanima tudi vodstvo nekaterih tujskih postojank na Pohorju, ki bi radi dobivale električni tok za razsvetljavo in pogon gospodinjskih strojev.

Pohorje se vedno bolj modernizira in dobiva lice jugoslovanskega Semmeringa. Prihodnje leto bo dograjena velika pohorska cesta, po kateri že sedaj prihajajo avtobusi do Pohorskega doma in Mariborske kočice, potem pa dobi priključek na glavno prometno žilo tudi kočica pri Sv. Anehu. Ko bo v nekaj letih zgrajen tudi podaljšek po grebenu Pohorja proti zapadu do Slovenjega Gradca ter bo zvezano severno in južno pobočje pogorja s cesto preko grebena, potem bo temu gorovju v vsakem oziru zaje-mčena gospodarska bodočnost. Tujski promet se bo še bolj dvignil, kmetje pa bodo mogli dobro vnovčiti bogastvo svojih gozdov in z lahkoto spraviti les v dolino.

A. B.

Inerate

za Novoletno štev.

„TRGOVSKEGA LISTA“
sprejema uprava še do
četrtka popoldne!

Doma in po svetu

Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović je odpotoval v tujino. Za časa njegovega bivanja v tujini ga nadomestuje prometni minister dr. Spaho. Tudi bivši notranji minister dr. Korošec je odpotoval za nekaj dni v tujino.

Nj. Vis. knez namestnik Pavle je odlikoval bivšega notranjega ministra dr. Antona Korošca z najvišjim odlikovanjem Karadjordjeve zvezde I. stopnje.

Naše poslanstvo v Bukarešti je bilo povišano v veleposlanstvo. To je prvo veleposlanstvo, ki ga ima Jugoslavija.

Gradbeni minister dr. Krek je odobril naslednje licitacije: za zgraditev vodovoda v Suhi Krajini (dela je dobila družba Tehna iz Ljubljane za 1.781.731 din), za zgraditev sodobne ceste Maribor — Pesnica (dela je dobil Adolf Berlis iz Maribora za 4.515.552 din), za rekonstrukcijo drž. ceste Kranj — Naklo (dela je dobil Ivan Bricelj za 8.740.774 din) in za izvršitev betonskih vodnih naprav na reki Muri pri Čmureku.

Dohodninska odmera za 1. 1938. ostane v veljavi tudi za 1. 1939. Kdor pa je imel manjše dohodke, more zaprositi za nižjo odmero.

Iz italijanskih zaporov je bilo izpuščenih za božič 14 Slovencev, ki so bili od italijanskih sodišč obsodeni na 20 do 30 let ječe. Med njimi so večinoma ljudje, ki so bili obsodeni v starosti 20 do 27 let.

Ministrski svet je dovolil mestu Zagrebu podporo v višini 100.000 din za pomoč siromakom in nepreskrbljenim deci.

Podružnica Narodne banke v Zagrebu je izplačala mestni občini v Zagrebu 16.000 din kot prispevek banke za podporo revežem.

Na sveti večer je skupina napi-tih kmetov napadla v Mariji Bistrici žandarmerijsko postajo. Ker kljub pozivu poveljnika postaje niso hoteli nehati z napadom, so orožniki uporabili strelno orožje, nakar so se napadalci razbežali. En kmet je bil takoj mrtev, eden pa je podlegel ranam. Pet drugih kmetov je bilo ranjenih.

Čsl. notranji minister je odredil s takojšnjo veljavo dolžnost vizuma za potovanja v Jugoslavijo. Ker se zadeva potnih listov tiče vse države, velja tudi odredba notranjega ministra za vso Češko-slovaško.

V Washingtonu so bili aretirani Ivan Butković, predsednik Hrvatske bratske zajednice, Anton Derkos, njen tajnik in Vinko Buk, glavni blagajnik te blagajne zajed-nice, ker so poneverili društveni denar. Proti kavciji po 1000 dolarjev so bili sedaj izpuščeni, da se bodo mogli zagovarjati na svobodi.

Karel Čapek, največji sodobni češki pisatelj, publicist, feljtonist in kritik ter eden najmočnejših zastopnikov polpretekke češke politike — je umrl. S svojimi dramami, romani, spisi in razpravami si je pridobil Karel Čapek svetovno ime in po pravici je bil predlagan za Noblovo nagrado, ki je pa ni dobil — ker je ta za Slovane sploh težko dosegljiva. O velikem pomenu Karla Čapka ne le za češko, tem-več za svetovno literaturo, so pordobno pisali vsi večji listi v lepih nekrologih po pokojniku. — Karel Čapek je ves živel za svoj narod, za demokracijo in za humaniteto in se za te ideale boril z vso svojo osebnostjo, z vso svojo izredno duhovitostjo in vsem svojim visokim intelektom, da je bil eden prvih borcev za te ideale. — Večna slava njegovemu spominu.

Emil Vandervelde, vodja belgijskih socialistov in večkrat minister, je nenadoma umrl v Bruslju. Pokojnik se je zgođaj pridružil de-

lavskemu gibanju in je bil že leta 1894. izvoljen za poslanca. Veliko vlogo je igral Vandervelde tudi v 2. internacionali. Od 1. 1932. ni bil več v nobeni vladi, temveč se posvetil stranki in svojemu poklicu. Z Vanderveldom je izgubila socialistična stranka enega svojih največjih mož.

Bivši romunski zunanji minister Petrescu Comnen je imenovan za romunskega poslanika pri Vatikanu.

Za novega čl. poslanika v Rimu je bil imenovan dr. Vlastimil Čermak, ki odlično pozna razmere v balkanskih državah.

Novi skupni proračun Češko-slovaške je bil znižan na 3,1 milijarde Kč. Doseženi so bili veliki prihranki, za katere je dal dober zgled sam predsednik republike, ki je odredil, da se njegova plača zniža za 234.000 Kč, njegovi uradni izdatki pa za 466.000 Kč. Sedaj se dela na to, da se zniža še vojni proračun.

Panevropska unija na Češko-slovaškem se je razdrožila.

Vsi židovski profesorji in docenti na praških nemških visokih šolah so bili poslani na dopust oz. pozvani, da zaprosijo za upokojeitev.

Politične stranke so odslej na Češko-slovaškem juridične osebe, ki morejo tožiti in tudi tožene biti. Nova stranka je dopustna le z izrecnim dovoljenjem vlade. Dovolitev pa mora biti objavljena v uradnem listu. Prijavo nove stranke more vlada odkloniti po svobodnem preudarku.

Bivši vodja francoske vojaške misije v Pragi gen. Faucher je po svojem prihodu v Pariz izjavil, da se je začelo govoriti o odtrganju sudetskega ozemlja od Češko-slovaške šele v trenutku, ko je bila Češko-slovaška od vseh zapuščena. Ni res, da bi obvladali Češko-slovaško boljševiki ali prostozidarji. Usodni dogodki so dokazali, da so Čehoslovaki majhen narod, toda z veliko dušo. Drama, ki smo jo preživeli, naj bi Francijo stregnila, da bi se zavedla vseh resnih posledic.

Sedanjí angl. ministrski predsednik Chamberlain izvira iz kraljevskega rodu in je 18. potomec kralja Eduarda I., kakor je sedaj ugotovil angleški genealoški strokovnjak Anthony Wagner.

Madžarska se pripravlja na izvršbo agrarne reforme. Seveda pa ta reforma ne bo izvedena tako temeljito kot v drugih državah. Razdelila se bo predvsem samo neobdelana zemlja, nato pa zemlja, ki je last delniških družb in bank ter zemlja židov. Madžarski magnati zaradi agrarne reforme ne bodo prizadeti.

Iz Španije poročajo, da se Francova ofenziva uspešno nadaljuje.

Repatriacijo poljskih emigrantov iz Brazilije, Argentine, Francije in Združenih držav Sev. Amerike zahteva poljski list »Polonia«, ker je teh izseljencev 8 milijonov in bi se z njimi vojaška moč Poljske silno povečala.

Za božične praznike je zaradi avtomobilskih nesreč izgubilo življenje v Združenih državah Sev. Amerike 263 oseb.

Na progi Galac—Besarabska sta trčila dva potniška vlaka. Trčila sta z grozovito silo. Obe lokomotive in sedem potniških vagonov je bilo popolnoma razbitih. Po dosedanjih vesteh je bilo okoli 95 potnikov ubitih, nad 500 pa ranjenih. Nesreča je nastala, ker so bile napačno postavljene kretnice.

Radio Ljubljana

Četrtek dne 29. decembra. 12.00: Razni pevski zbori (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Brata Goloba igrata na harmonike — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolaric) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Predavanje ministrstva za telesno vzgojo — 19.50: Deset minut zabave — 20.00: Koncert radijskega orkestra — 21.00: Prenos iz Turina. Simfonični koncert skladb Igorja Stravinskkega — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos lahke glasbe iz restavracije Emona.

Petek dne 30. decembra. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Ženska ura: Delo kmetijske gospodinjice v zimskih mesecih (ga. Franja Brodarjeva) — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: O potrebi tovarne avtomobilov v Jugoslaviji — 19.50: Zanimivosti — 20.00: Koncert radijskega orkestra — 21.10: Božične pesmi igra kvartet klarinetov (V. Laun, Fr. Urbanec, M. Gunzek, J. Gregorc) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“